

Postamentjægeren

Fordelt over hele Danmark ligger 331 postamenter, der er sat på strategiske steder for at hjælpe med at måle landet op. Niels Gundersen har besøgt langt de fleste af dem.

Af LONE NYHUUS

Her har postamentjæger Niels Gundersen fundet endnu et postament på Mulbjerg ved Dokkdal på den nordjyske østkyst.

Niels Gundersen er spejder, og på en sommerlejr ved Kalø sluttede gruppens etape på Agri Bavnehøj. Her udpegede gruppelederen de forskellige lokaliteter. Herunder også postamentet på højen - med en forklaring om, hvordan disse trigonometriske stationer ligger spredt ud over hele landet, deler det op i elegante trekkanter og på den måde hjalp 1800-tallets landmålere med at måle landet op.

I Danmark er de trigonometriske stationer markeret med et postament med en fornem krone på. Så meget vidste Niels Gundersen. Men en frisk ræveunge stillede det indlysende spørgsmål: Hvor mange postamenter findes der i Danmark?

Niels Gundersen kunne ikke svare på det. Men han satte sig for finde svaret. Og i dag, små otte år senere, ved han, at der findes 331 postamenter fordelt over hele landet.

De fleste af dem, 289, har han selv besøgt. Hans lillebror Peer har besøgt næsten lige så mange. Og hver gang Niels eller Peer Gundersen eller de øvrige otte medlemmer af S sammenslutningen af Danske Postamentsøgere besøger et postament, dokumenterer de besøget med et billede.

Optagelsesprøven

At tage et billede er også et af optagelseskravene for andre, som måtte have interesse i at deltage i denne afsøgning af landet. De skal tage et billede af et postament, og de skal be- eller afkræfte, om der i Gl. Topografisk Atlas 1:100.000, 2. udgave, findes en signatur for en trigonometrisk station i Jelling.

Om baggrunden for denne del af optagelsesprøven siger Niels Gundersen:

»Netop den i Jelling er meget svær at få øje på. Det er nogle helt små trekanter, der er sat på kortet.«

Niels Gundersen har været spejder hele sit liv. Han er også pensioneret ingeniør. I sin funktion som postamentjæger har han god brug for erfaringerne fra begge dele. At vandre er han vant til, og hvis der samtidig skal kigges kort, gør det bestemt ikke noget. Det benytter han sig af, når han drager ud i landet. Med vandresko på fødderne, kort i hånd og ofte med en termokande kaffe og en anden postamentjæger ved sin side opsøger han postamenterne.

Fra sit arbejde som ingeniør har han lært at anerkende et dygtigt udført arbejde. Og det mener han, at postamenterne og den store opmåling, der ligger bag, er.

»Der er så mange udregninger og så meget matematik i det. Hele landet er en meget elegant trekantsdeling. Og på toppen af hvert enkelt postament sidder en lille messingknop. Herfra kunne landmålerne med få centimers nøjagtighed måle afstande helt op til 35 km. Det er da imponerende,« siger han.

På postamentjagt

For Niels Gundersen og de øvrige medlemmer af selskabet begynder en postamentjagt med, at de beslutter sig for, hvilket område de skal kigge på. Derefter kører de derhen og begynder at spejde efter de synlige tegn på den lille trekant, der er aftegnet på kortet. For selv om postamentet ofte ligger frit

tilgængeligt - for eksempel i Ribe Domkirke eller Nikolaj Kirke i København eller på toppen af en gravhøj - kan det også være gemt af vejen.

»Det kan være inde i folks haver, inde i en hæk, der er vokset op. Eller et eller andet sted mellem to parcelhuse. Så tager vi en runde, indtil vi har fundet det. Engang i Herning gik vi og ledte. Heldigvis vidste en lille dreng, hvor postamentet var. Det var i hans baghave, og han var sikker på, at der lå en konge begravet nedenunder. Der var jo kongekrone på, og det var hugget i granit,« siger Niels Gundersen, der har oplevet nogle helt nye sider af Danmark, efter at han er begyndt at søge postamenter.

Han betragter også landskaberne på en anden måde. Nu kigger han efter bakker og højdepunkter, det naturlige sted at lægge en trigonometrisk station med den efterfølgende markering, postamentet.

»Det sjove er, når vi kommer ud til postamenter, der ligger langt væk. Der ligger mange ude på øerne, bl.a. på Fænø ved Middelfart. Der er ingen offentlig skibsforbindelse, og vi havde en fin udflugt, da vi tog derud med vores egen gummibåd. Og øen Enehøje i Nakskov Fjord. Den ø var ejet af Peter Freuchen, og over postamentet havde han sat tre hvalkæber - som en del af sit hvalkæbelysthus. På den måde bliver vores søgen efter postamenter også en vandring gennem vores kulturhistorie,« siger Niels Gundersen.

»Så postamenterne har virkelig bundet landet sammen,« siger Niels Gundersen.

Se mere på www.postamenter.dk

Postamenter

Som en del af sin permanente udstilling om videnskabshistorie har Steno Museet i Århus en del geodætiske instrumenter, som er blevet brugt til opmåling af jordens form og fremstilling af kort. Se mere på www.stenomuseet.dk.

Hvis du selv vil ud og søge postamenter, skal du skaffe et Topografisk Atlas, 1:100.000 (1 cm kort). I svært tilgængeligt terræn kan det være nødvendigt at bruge et 4 cm kort. De trigonometriske stationer er vist som en trekant med en prik på alle Kort- & Matrikelstyrelsens kort.

På www.postamenter.dk under "Fortegnelser" er postamenternes positioner angivet med UTM-koordinater, der anvendes i GPS.

Se mere på www.kms.dk. Gå ind under "Find et sted" og "Historiske Kort